

KDO, ČE NE UČITELJ, NAJ BO STROKOVNI SODELAVEC STARŠEV PRI OTROKOVI EDUKACIJI? / Saša Čadež / profesorica razrednega pouka

UVOD

V šolstvu sem zdaj že več kot dvajset let, izkušenj pri delu z učenci, starši in kolegi mi ne manjka, kljub temu se še vedno učim, razvijam nove spretnosti in pridobivam dodatna znanja, potrebna za delo. Živimo v učeči se družbi, ki se stalno spreminja. Nenehne spremembe zahtevajo stalno učenje, hitro in učinkovito prilagajanje. Znanja in spretnosti, ki so na začetku moje pedagoške poti popolnoma ustrezale za kakovostno poučevanje, danes ne zadoščajo več.

Osebnostno menim, da se je v dvajsetletnem obdobju, z izjemo uvajanja informacijsko-komunikacijske tehnologije (IKT) v izobraževalni proces (informatizacijo šolstva), *največja sprememba pri poučevanju zgodila prav na področju odnosov* med deležniki v šolskem prostoru. Partnerski odnos in sodelovanje, stalna komunikacija z odraslimi, predvsem s starši, in njihovo aktivno vključevanje v edukacijo otrok postaja čedalje bolj pomemben del učiteljevega dela.

Učitelj ni več samoumevna avtoriteta iz naslova svoje pozicije niti učencem, še manj pa staršem. Avtoriteto mora učitelj vzpostaviti s svojo strokovnostjo, z ravnanjem in osebnostjo, kar je zahtevna naloga. Tudi starši so izgubili svojo starševsko avtoriteto in imajo z njenim ponovnim vzpostavljanjem podobne težave kot učitelji.

Zahodna družba je v procesu demokratizacije kazen kot vzgojno sredstvo odpravila, dobesedno kriminalizirala, na kar opozarja Vesna Vuk Godina na svojih predavanjih. Ni pravičnega starševstva, je le garanje. Odraslim je bila odvzeta nekoč samoumevna avtoriteta, za katero v preteklosti ni bilo potrebno narediti nič drugega, kot odrasti. Odrasli se tej hitri spremembi večinoma nis(m)o znali prilagoditi tako uspešno in hitro, kot je to uspelo otrokom, zato s(m)o postali

nemočni pri delu z njimi. Nam znane učno-vzgojne prakse so čez noč postale neuporabne, saj je kaznovanje, nekoč glavno orodje, prepovedano. Pojavili sta se dve vprašanji: Kako naj vzgajam in učim drugače? Kako naj postanem avtoriteta?

Učenci/otroci na drugi strani v teh novih družbenih okoliščinah zelo spretno izkoriščajo nekompetentnost odraslih, poznajo in brezkompromisno uveljavljajo svoje pravice, na drugi strani pa pogosto zanemarjajo svoje dolžnosti, ne prevzemajo odgovornosti za svoj ravnanje, odrasli pa jih brez kazni (še) ne znamo ustaviti. To jim škoduje in jih ovira, česar se niti ne zavedajo, zato je dolžnost odraslih, da pridobimo potrebne kompetence, ki bodo to spremenile.

Demokratizacija družbe zahteva demokratične odnose med vsemi deležniki v šolskem prostoru, kar zahteva drugačno sodelovanje, kot smo ga bili vajeni, zato se ga bomo preprosto morali naučiti. Vsekakor bi bilo potrebno in pričakovano, da bi takšne sodelovalne spretnosti in znanja za delo z odraslimi, predvsem starši, bodoči učitelji pridobivali in razvijali že v času svojega izobraževanja in usposabljanja za poklic.

Učitelji si pri prilagajanju novim razmeram dokaj uspešno lahko pomagamo s svojim strokovnim znanjem, z dodatnim (samo)izobraževanjem in izkušnjami, starši pa tega večinoma ne zmorejo sami. Na srečanjih z učitelji starši vse pogosteje obupano priznavajo, da so nemočni in iščejo strokovno pomoč. Povedo, da »jih otrok ne upošteva«, »ga ne obvladajo« in »mu nič ne morejo« ... Začne se že s prvošolci, pri starejših učencih pa se pogostost takšnih izjav še povečuje. Ko sem se pred leti prvič srečala s takšnim priznanjem, me je to presenetilo in nekako nisem mogla razumeti, da starši v resnici ne vedo, kako naj ukrepajo. In dejansko

ne upajo ukrepati, saj preprosto nimajo ustreznega znanja in veščin za to. Verjela sem, da vendar vsak starš ve, kako, in da zna ravnati s svojim otrokom, če le hoče. Preprosto nisem mogla sprejeti, da starši nimajo avtoritete pri svojih otrocih, ker sem bila prepričana, da je starševska avtoriteta še vedno samoumevna.

Zdaj nisem več tako naivna, ne predvidevam več, kaj nekdo ve in zna, ima avtoriteto ali je nima, pač pa v razgovoru s starši preprosto preverim, kako oziroma če obvladujejo svoje otroke, in svetujem, če to želijo in potrebujejo. Ugotavljam, da starši radi sprejmejo učiteljevo strokovno podporo in nasvete, če mu zaupajo. Potrebujejo zelo konkretna navodila in pomoč pri reševanju težav ter vodenju otroka skozi učno-vzgojni proces.

Kadar starši poiščejo pomoč pri učitelju, je to dober znak, saj kaže na to, da se zavedajo težav in je vzpostavljen zaupljiv odnos ter zaupanje v učiteljevo strokovno znanje, s tem pa pridobimo vsi: starši, učitelji in predvsem otroci/učenci. Ob sodelovanju si odrasli vzajemno izmenjujemo znanja in izkušnje, se med seboj podpiramo ter tako drug drugemu gradimo kompetence in avtoriteto, vse to pa nam omogoča, da uspešnejše vodimo učence/otroke. Dobra komunikacija in sodelovanje nam omogoča usklajeno delo v šolskem in domačem okolju, kar zagotavlja optimalne rezultate. *Takšnega zaupnega partnerskega odnosa, šola – dom, (še) nismo vajeni, starši in učitelji pa se ga preprosto moramo naučiti.*

V prispevku predstavljam, kako sem se lotila učenja novih kompetenc in sodelovanja s starši v svoji pedagoški praksi, z namenom, da v usposabljanje za drugačne odnose vključim več staršev, kot je to mogoče, z že uveljavljenimi formalnimi oblikami sodelovanja s starši.

TEORETIČNE OSNOVE ZA MOJE DELO

Nove družbene okoliščine, v katerih smo se znašli, in za družbo pomembne hitre spremembe v odnosih zahtevajo od ljudi kakovostno prilagajanje in spreminjanje tako na osebnem kot tudi profesionalnem področju. Kot strokovnjaku, ki ima pri svojem delu veliko opravka prav z odnosi, so mi bile v procesu prilagajanja v veliko pomoč tudi izkušnje in primeri dobre prakse, kljub vsemu pa brez teoretičnih znanj ne bi šlo, zato sem poiskala pomoč tudi v strokovni literaturi.

Pri iskanju uporabnih strategij in novih poti sem med brskanjem po različnih strokovnih virih ugotovila, da mi je zelo blizu teorija izbire in realitetna terapija Williama Glasserja. V svoje razmišljanje in ravnanja sem zato vključila aksiome teorije izbire (Glasser 2007), predvsem naslednje:

- Edina oseba, katere vedenje lahko nadzorujemo, smo mi sami. Nadzoruješ lahko zgolj svoje življenje.
- Vse, kar lahko ljudem damo ali od njih dobimo, je informacija. Kaj bomo ali bodo počeli s to informacijo, je naša oziroma njihova izbira.
- Kar se je zgodilo v preteklosti in je bilo boleče, ima močno zvezo s tem, kakšni smo danes, vendar pa lahko obujanje boleče preteklosti kaj malo ali nič prispeva k temu, kar bi radi izvedeli – zato je izboljšajte pomembne, sedanje odnose.
- Žene nas pet genetskih potreb: preživetje, ljubezen in pripadnost, moč, svoboda in zabava. Te potrebe morajo biti zadovoljene. Lahko jih odlagamo, ne moremo pa jih zanikati. In le mi lahko določimo, kdaj so zadovoljene.
- Te potrebe lahko zadovoljimo zgolj z uresničevanjem slike ali več slik iz svojega sveta kakovosti.

Navedeni aksiomi so bili dobra osnova za spreminjanje mojih neučinkovitih ravnanj in razvijanje sodelovalnih spretnosti, pogojev za ustvarjanje kakovostnih odnosov. Po kratkem preverjanju učinkovitosti teorije na sebi in v varnem zavetju družine sem

»Vaš otrok je genij in ima odlične ocene! ...
Ah, bodite brez skrbi, saj se samo hecam!«

načela teorije vzgoje brez zadržkov začela uporabljati tudi v vsakdanjem življenju. Ob upoštevanju sedmih navad (Glasser 1999), ki spodbujajo dobre odnose: sprejemanje, poslušanje, spodbujanje, spoštovanje, podpiranje, dogovarjanje, zaupanje, in zavestnem opuščanju sedmih slabih navad, ki dobre odnose zavirajo: obtoževanje, pritoževanje, grožnje, nerganje, podkupovanje, kritiziranje in kaznovanje, sem postala s svojim življenjem in delom bolj zadovoljna, kar je seveda pozitivno vplivalo tudi na njuno kakovost.

V veliko pomoč pri spreminjanju lastne prakse so mi bila tudi osnovna znanja sodelovalnega učenja oziroma timskega dela in mediacije, s katerimi sem se seznanjala v okviru stalnega strokovnega izpopolnjevanja učiteljev. Šolska in vrstniška mediacija se ukvarjata prav z odnosi in alternativnimi ukrepi, ki so uporabni v spremenjenih družbenih razmerah. »Alternativni vzgojni ukrepi oziroma pristopi pa v slovenskem prostoru niso nekaj

povsem novega. »Popularizacija« alternativnih vzgojnih ukrepov, preventivnih dejavnosti, načinov poravnave, restitucije in tako dalje v šolah nekako sovпада z novostmi, ki so se zgodile pri obravnavanju mladoletnih prestopnikov v Sloveniji. Leta 1995 je začel namreč veljati kazenski zakonik, ki je prinesel nekaj novih ukrepov; bistveni vzgojni dejavniki, ki so se pri tem poudarjali, pa so:

- odnosi (zanesljivost, pripadnost, odgovornost, zaupanje, varnost, iniciativa, samostojnost);
- skupinske izkušnje, sodelovanje, socialna potrditev, solidarnost;
- vzgoja in učenje;
- materialne okoliščine (Dekleva 1996).

Zgoraj naštetih vzgojnih dejavnikov izpolnjujeta prav šolska in vrstniška mediacija. Mediacija je namreč proces spoznavanja, razvijanja sposobnosti aktivnega poslušanja, utrjevanje sodelovanja, razvijanje kulture novih odnosov, graditev zaupanja, iskanje

rešitve, razvijanje spoštovanja in poglobljanje razumevanja.» (Prgić 2010, 11–12) Vse te spretnosti in ukrepi so univerzalno uporabni in delujejo v vseh družbenih okoljih, ne zgolj pri prestopnikih, zato jih lahko s pridom uporabljamo v vsakdanjem javnem in zasebnem življenju.

Stereotipna prepričanja, da so konflikti praviloma negativni dejavniki za dobre odnose, sem s pomočjo usvojenih znanj uspešno odpravila. Poznavanje virov konfliktov in strategij odzivanja nanje pa so pripomogli k njihovem konstruktivnemu reševanju. Pridobljene komunikacijske spretnosti, ki jih zahteva mediacijski proces: aktivno poslušanje in vodenje razgovorov, ob katerih se zavedam, da ne morem rešiti problema namesto udeležencev konflikta, ampak jim le pomagam, da sami spoznajo svoj vir težav ter najdejo zadovoljivo rešitev, mi omogočajo gradnje dobrih odnosov tako v poklicnem kot tudi osebnem življenju. Z aktivnim poslušanjem (spremljanje, povzemanje, preokvirjanje, razjasnjevanje) in

jaz stavki zdaj lahko hitreje in bolj uspešno vzpostavljam odnose, ki omogočajo dobro izmenjavo informacij in kakovostno sodelovanje. Nova znanja so mi omogočila, da sem se skoraj v celoti otresla nekaj stalno prisotnih, večinoma lastnih nerealnih pričakovanj in občutkov nemoči ali celo krivde, ker nisem (z)mogla najti in ponuditi rešitev za tuje konfliktne situacije, s katerimi sem se srečevala in verjela, da bi jih morala rešiti jaz, kot odrasla, učiteljica, strokovnjak ...

Po tem, ko je meni uspelo najti »rešitev« zase, sem se lahko resno začela ukvarjati s tem, kako spremembe v odnosih vplivajo na moje strokovno delo in kako moram spremeniti svoj pouk. O tem, kako pomembno je kakovostno sodelovanje vseh udeležencev v vzgojno-izobraževalnem procesu, nikoli ni bilo dvoma, kako ga v realnih okoliščinah doseči, pa je postal moj glavni izziv. Začela sem iskati poti za vzpostavitev kakovostnega in zaupnega odnosa z učenci in starši, za kar se navkljub samoizobraževanju vrsto let

nisem počutila usposobljena. O delu in sodelovanju z odraslimi v času študija pravzaprav nismo veliko izvedeli, danes pa je to eden pomembnejših delov učiteljevega dela. Večletne izkušnje in sistematično učenje so pomembno prispevali k temu, da sem pri sodelovanju uspešnejša, vendar menim, da bi usposabljanje bodočih učiteljev moralo vključevati tudi predmet, kjer bi načrtno razvijali svoje komunikacijske in odnosne kompetence. »Učitelji se v času študija naučijo, kako poučevati branje, matematiko in druga področja. Večina od njih pa še ni dovolj pripravljena na učinkovito delo z eno od konstant življenja in dela v šoli: s starši in družinami svojih učencev.« (Cankar in drugi 2009)

Majda Pšunder (1998) opozarja, da je od uspešnosti družine v vzgojnem delovanju medsebojne komunikacije in sodelovanja s solo in drugimi dejavniki vzgoje odvisen ustrezen razvoj otrok in mladostnikov, ter da so pomembni partnerski odnosi med učitelji in starši. »Vzajemno delovanje staršev

in učiteljev pa lahko prerase tudi v svetovanje in izobraževanje staršev, pa tudi učiteljev, ko dobijo dopolnjeno predstavo o učencu. Z vzgojo v družini in s sodelovanjem s starši lahko postane učitelj bogatejši, učinkovitejši in popolnejši.«

Glavni cilj usposabljanja staršev je seveda pomoč. Pšunder opredeljuje tri tematske sklope pomoči: za vzpostavitev pozitivnih odnosov med starši in otroki, pomoč neuspešnim staršem in usmerjanje staršev k drugim strokovnjakom. Kot pomemben del izobraževanja staršev izpostavlja področje nesprejemljivega vedenja otrok. Že uveljavljen način razvijanja vzgojnih kompetenc so predavanja za starše, kjer pa so starši zgolj pasivni poslušalci. Takšna tematska predavanja so vsekakor boljša kot nikakršno izobraževanje, vendar imajo lahko neželen stranski učinek, da pri starših vzbujajo nezaupanje v njihove starševske sposobnosti, starši se počutijo ogrožene, zdi se jim, da nekdo želi razvrednotiti njihovo delo in jim očitati

nesposobnosti. Pšunder opozarja, da bo izobraževanje staršev mnogo bolj učinkovito, če bodo starši v njem aktivni in bodo dopolnjevali svoje znanje ter prepoznavali svoje starševske sposobnosti.

Na tem mestu sem dobila idejo za neformalna srečanja med starši in učiteljem, kjer bi izmenjevali znanje, izkušnje ter zbirali vzgojne ideje starši in učitelji, ki sem jih poimenovala »sodelovalnice«.

Zunanji nadzor ne deluje, kaznovanje je prepovedano. Učiteljeva avtoriteta ni več samoumevna, zato morajo pedagogi za izvajanje svojega poklica pridobiti nova znanja in spretnosti. »Slabitev avtoritete, vezane na družbeno vlogo, lahko pravzaprav opazujemo že nekaj časa, toda šele v zadnjih desetih letih se je začela pedagogika teoretično in praktično ukvarjati z vprašanjem, kako lahko razvijamo osebno avtoriteto in odnosno kompetenco. Z najinega vidika mora imeti profesionalni vzgojitelj in učitelj, če hoče hoditi v korak z izzivi današnjega časa, kompetence

predvsem na treh področjih: pri navezovanju odnosov, dajanju smernic in refleksiji.« (Jensen, 2011)

Dialog med starši in učitelji (vzgojitelji) je dialog med strokovnjakom in laikom, hkrati pa tudi odnos med odraslimi, zato učitelj ne nosi celotne odgovornosti za kakovost odnosa, v dialog je dolžan vnesti potrebne vrednote. Elsebeth in Helle Jensen za pomembnejši vidik pedagogike izpostavljata sposobnost učiteljev (vzgojiteljev), da vstopajo v konstruktivne odnose z drugimi, in poudarjata, da mora učitelj poleg strokovnega pedagoškega znanja razvijati odnosno kompetenco. »V sodelovanju med učitelji, vzgojitelji in starši imajo pedagogi glavno odgovornost za njegovo kakovost. V prvi vrsti zagotavljajo, da ima sodelovanje vse tiste elemente in vrednote, ki jih je določila njihova pedagoška institucija. V tem kontekstu po navadi omenjamo vrednote, kot so enakovrednost, spoštovanje, zaupanje in odprtost. Toda ne glede na to, da imajo učitelji oziroma vzgojitelji glavno odgovornost, pa

nosijo svoj del odgovornosti tudi starši. Če hočemo ustvariti enakovreden odnos, morajo biti odprtost, spoštovanje in zaupanje vzajemni.» (Jensen 2011)

Ob iskanju novih poti za sodelovanje s starši in študiju strokovne literature sem prišla do nekaterih pomembnih spoznanj, ki so mi dala ideje za delo v naprej.

NAJPOMEMBNEJŠA SPOZNANJA IN IZHODIŠČA ZA MOJE DELO

1. S pomočjo teorije izbire sem končno ugotovila, da starši želijo in potrebujejo informacije tudi o dogajanju v šoli, ker so se pač spremenili odnosi in naše vloge v družbi, in ne zato, ker bi bilo z mojim delom kaj narobe, zato se ne počutim ogroženo, če želijo vedeti kaj več od ocen in splošnih dogodkov.
2. Spoznala sem, da starši kljub svoji starševski vlogi praviloma nimajo dovolj znanj, da bi lahko vzpostavili konstruktivne odnose z otrokom oziroma učiteljem, da sem kot strokovnjak dolžna ustvariti pogoje za kakovostno sodelovanje in jih preprosto (na) učiti, kako lahko sodelujejo z otrokom in šolo, zato jih spodbujam k aktivnemu sodelovanju.
3. Zavedla sem se, da svoje strokovno znanje lahko posredujem staršem tudi drugače, kot na roditeljskih sestankih in govorilnih urah, ter jih na takšen način usposabljam za sodelovanje s šolo in jim pomagam pri razvijanju njihovih odnosnih kompetenc, zato jih vabim k neformalnim oblikam sodelovanja.
4. Kot učiteljica se poklicno ukvarjam z vzgojo in izobraževanjem, zato imam občutno več znanj o vzgoji, odnosih ter sodelovanju od večine staršev, zato jim lahko pomagam pri delu z otroki tudi na področju vzgoje in odnosov. Tudi starši se med seboj lahko veliko naučijo, prav tako se z vsako interakcijo tudi jaz učim od njih.
5. Moje znanje in izkušnje lahko koristijo tudi mojim (mlajšim) kolegom, zato je prav, da jim pokažem, kako in kaj delam.

V skladu s teorijo izbire sem se odločila, da bom dala staršem (pa tudi učiteljem) čim več informacij, vendar jim ne bom ničesar vsiljevala. Poleg formalnih oblik sodelovanja jim omogočam tudi neformalne oblike in jim tako pomagam pri razvijanju odnosnih kompetenc ter reševanju učno-vzgojnih zadreg. Za starše so tako nastale sodelovalnice, pozneje je nastala še spletna stran SOS, ki že s svojim imenom ponazarja svoj temeljni namen – Na pomoč (sicer je kratica, ki sem jo »izluščila« iz povedi »Sodelovanje obrodi sadove«). Spletna stran je prosto dostopna na spletu na <http://scadez.weebly.com>.

Za zainteresirane učitelje pripravljam kratke seminarje v obliki predavanj in delavnic o drugačnem pouku, kot smo ga (bili) vajeni (samostojno učenje, sodelovalno učenje, formativno spremljanje učenčevega napredka, učenje s pomočjo e-gradiv in spletnih učilnic oziroma učno delo na daljavo ...).

ZAČETKI SODELOVANJA S STARŠI

Razredni učitelji smo zaradi svoje narave dela avtomatično tudi razredniki, praviloma poučujemo vse predmete, kar posledično pomeni več stikov in sodelovanja s starši. Razredništvo od učitelja zahteva, da pozna svoje učenke ne le na učnem, temveč tudi na vzgojnem in socialnem področju, kar zahteva od njega, da pozna razvojne in psihološke značilnosti otrok in ima dobro razvite socialne ter komunikacijske spretnosti.

Na začetku svoje pedagoške poti sem imela nemalo težav, da sem se pripravila na srečanja s starši. Predvsem zato, ker sem čutila precejšen primanjkljaj v znanju in izkušnjah na področju sodelovanja in dela z odraslimi, to je bilo neko področje, kjer (še) nisem bila suverena. Izjemno težko sem se postavila v tako želen sodelovalni, partnerski odnos s starši tudi zato, ker preprosto nisem imela dovolj vzgojnih znanj oziroma izkušenj. Skrbelo me je, da bom v razgovoru s starši delovala preveč teoretično oziroma naučeno, distancirano in zato vzvišeno, ter jih s

tem celo odvrnila od sodelovanja. Ni se mi zdelo primerno svetovati staršem, kako naj vzgajajo doma, ker sem možne pristope in metode poznala zgolj iz literature, sama pa jih nisem preverila. Nisem še imela lastnih otrok, kjer bi preizkusila, kar predlagam in svetujem, to pa sem zaznavala kot hud problem, saj sem po duši praktik in verjamem, da sem prepričljiva lahko le, če imam osebno izkušnjo.

V svojih prvih pedagoških letih sem se iz prej navedenih razlogov na srečanjih s starši (govorilnih urah in roditeljskih sestankih) rajši držala učne problematike in se pravzaprav zavestno izogibala svetovanja na področju sodelovanja, odnosov in vzgoje, kljub temu, da sem se zavedala, da bi starši to potrebovali. Ob direktnih vprašanjih staršev sem seveda poskušala svetovati, vendar sem ob tem vedno omenila, da nasvet ni moj, ampak sem to prebrala, slišala, so povedali drugi starši ali so predlagali strokovnjaki.

Z leti mi je uspelo v dobršni meri dopolniti svoj primanjkljaj v znanju za sodelovanje z odraslimi tako na teoretičnem področju kot tudi v praksi. Dvajset generacij učencev in njihovih staršev, predvsem pa dva lastna otroka, kjer sem lahko brez zadreg preverila tudi vzgojne pristope in metode, ki si jih na učencih pravzaprav nisem upala, me je opremilo z zadostnim številom potrditev o učinkovitosti določenih teorij in predvsem z vedenji o tem, kaj deluje in kaj ne. Sodelovanje s starši mi zdaj pomeni strokovni izziv in se ga večinoma veselim.

Z nastopom na novo delovno mesto pomočnice ravnateljice težave pri sodelovanju med šolo in domom vidim še bolj jasno, poleg tega pa se je moj čas, ko imam priložnost poučevati, kar mi je nadvse ljubo delo, občutno skrajšal. Dejstvo, da je moja učna obveznost skoraj trikrat manjša in nisem več razredničarka, je zagotovo eden od pomembnih razlogov, da sem prišla na idejo, da lahko, kar pogrešam (namreč poučevanje), uspešno in koristno nadomestim tako, da svoje strokovno znanje kljub temu posredujem,

vendar drugi ciljni publiki in z drugačno vsebino. Zdaj poskušam pridobljena znanja s področja sodelovanja s starši posredovati čim širšemu krogu zainteresiranih: učiteljem in staršem.

Formalne oblike sodelovanja za moje novo poslanstvo preprosto ne zadoščajo. Poleg formalnih oblik sodelovanja s starši sem začela s starši sodelovati tudi preko elektronske pošte, dodatnih srečanj – sodelovalnic oziroma Šole za starše in spleta. Za učitelje in učiteljske zbornice pa pripravljam različne delavnice in predavanja o formativnem spremljanju učenčevega napredka, drugačnem sodelovanju s starši in njihovem z vključevanjem v učno-vzgojni proces.

USPOSABLJANJE STARŠEV: SODELOVALNICE IN SPLETNA STRAN SOS

V preteklem šolskem letu sem se odločila, da za starše učencev, ki jih poučujem matematiko, pripravim predavanja in delavnice, kjer bi jim posredovala po mojih izkušnjah zanje pomembne vsebine, ki bi pripomogle k bolj kakovostnemu sodelovanju med njimi in učitelji, ter jim omogočila, da se o učno-vzgojnih temah odprto pogovarjamo. Osnovna ideja sodelovalnic je bila, da zainteresiranim staršem dajo priložnost za srečanja, kjer se starši med seboj in skupaj z učitelji pogovarjajo o konkretnih učno-vzgojnih zadregah, s katerimi se srečujejo, za kar na formalnih srečanjih običajno ni časa. Načrtovana srečanja sem poimenovala sodelovalnice, in sicer z željo, da bi že njihovo ime sporočalo njihov namen.

SODELOVALNICE

Pri oblikovanju sodelovalnic in pripravljanju vsebine sem upoštevala naslednje:

- vsebina mora biti za starše zanimiva in praktično uporabna,
- podajanje teoretičnih vsebin mora biti strokovno neoporečno, vendar razumljivo tudi tistim staršem, ki niso zelo izobraženi,
- smiselno je, da se vsebine dopolnjujejo, hkrati pa mora biti vsaka

sodelovalnica celota, da lahko starši, ki niso bili prisotni na predhodni, nemoteno sodelujejo.

Sodelovalnice so bile organizirane v popoldanskem oziroma večernem času na šoli, brezplačne in popolnoma neobvezne. Pripravila in izvedla sem tri sodelovalnice, katerih so se udeležili zainteresirani starši in nekaj mojih sodelavcev, česar sem bila še posebej vesela.

V prvi sodelovalnici z naslovom »Naši svetovi« (vzgoja in učenje s primesjo teorije izbire) sem staršem predstavila osnovne principe teorije izbire, Glasserjevih sedem navad za dobre odnose in pomen dobre komunikacije in sodelovanja za razumevanje razlik med našimi »svetovi«, svetom učiteljev, staršev in otrok.

Na drugem srečanju z naslovom »Kako se učimo?« smo spoznali osnovne učne tipe, njihove značilnosti, ugotavljali, na kakšen način se najlažje učimo mi in naši otroci. Pogovarjali smo se o pomenu doslednosti in rutine pri dnevnih obveznostih, o pomenu urnikov, pripravi primerne učnega okolja in

drugih dejavnikov uspešnega učenja. Predstavila sem učenje s pomočjo sodelovalnih kart in učnih kartotek ter pokazala primere za različna predmetna področja.

Na zadnji, tretji sodelovalnici z naslovom »Učenje s pomočjo miselnih vzorcev« smo si ogledali značilnosti posameznih temperamentov in spoznavali uporabno učno strategijo – učenje s pomočjo miselnih vzorcev. Po teoretičnem delu smo se v oblikovanju miselnih vzorcev tudi preizkusili.

Na prvem srečanju so bili starši še precej zadržani in se niso vključevali v moje predavanje, na anketah, s pomočjo katerih sem od njih želela dobiti povratno informacijo, pa so bili odzivi zelo dobri, kar mi je dalo motivacijo za pripravo naslednje sodelovalnice.

Na drugem srečanju so se starši že aktivneje vključevali v moje posredovanje, na zaključku pa so bila tudi vprašanja in starši so med seboj izmenjali nekaj lastnih mnenj in izkušenj. Odzivi na sodelovalnico so bili ponovno zelo spodbudni, najbolj pa sem bila vesela tega, da so sami predlagali temo za

Slika 1 – Prva stran spletne strani SOS

tretjo sodelovalnico, za katero so ocenili, da bi bila zanje koristna.

Tretja sodelovalnica je tako vsebovala drobec teorije na temo temperamentov in učenja s pomočjo miselnih vzorcev, večina srečanja pa je potekalo v obliki delavnice, kjer so nastajali miselni vzorci in se je razvila debata, preko katere smo izmenjevali izkušnje o tem, kako se učimo sami in kakšne pristope uporabljajo starši pri delu z otroki.

Zadnja sodelovalnica je bila glede na njihov osnovni namen tako najbolj uspešna in je dokazala, da mora učitelj pri starših najprej pridobiti zaupanje, saj so začeli aktivno sodelovati šele, ko so se počutili varne.

SPLETNA STRAN ZA SODELOVANJE S STARŠI - SOS

Starši so po prvi sodelovalnici izrazili željo, da bi bila gradiva in literatura, ki sem jim jo predstavljala, nekje dosegljiva, zato sem iskala v ta namen uporabno rešitev in odkrila program za oblikovanje spletnih strani Weebly, ki omogoča brezplačno postavljanje spletnih strani in hkrati ne zahteva posebnega znanja s področja računalniškega programiranja, kar je bilo točno tisto, kar sem potrebovala.

Tako je nastala spletna stran *SOS – Sodelovanje Obrodi Sadove*, spletna stran

za sodelovanje s starši, ki se je v času izvajanja prvih sodelovalnic začela oblikovati in se še zdaj dopolnjuje.

Spletna stran je prosto dostopna na <http://scadez.weebly.com>, povezava nanjo pa je tudi na spletni strani OŠ Škofja Loka Mesto (<http://www.ossklm.si>).

Spletna stran je sestavljena iz devetih strani, na katerih sistematično zbiram in objavljam vse, za kar menim, da bi v praksi koristilo staršem pri njihovem delu z otroki in za sodelovanje z učitelji.

S klikom na zavihek izberemo želeno stran. Izbiramo lahko med devetimi zavihki, in sicer:

- Prva stran,
- Starši s podstranjo *Sodelovalnice*,
- Povezave,
- *eGradiva*,
- *Uporabno branje*,
- *Blog*,
- *Ankete*,
- *Arhiv*.

Prva stran je naslovna stran, na kateri predstavljam namen spletne strani in nagovarjam vse starše, ne le starše učencev OŠ Škofja Loka Mesto, k aktivnemu sodelovanju, branju in komentiranju. S klikom na povezavi obiskovalci lahko najdejo tudi mojo predstavitev in koledar dejavnosti za

našo šolo. Prva stran izpostavlja tudi termine srečanj med starši in šolo: čas popoldanskih govorilnih ur in predavanj šole za starše.

Druga stran – *Starši* – predstavlja formalne in neformalne oblike sodelovanja staršev s šolo, poleg tega pa opiše velik pomen dobrega sodelovanja in pogoje za njegovo kakovost. Podstran druge strani – *Sodelovalnice* – opisuje to neformalno obliko sodelovanja s starši. Naniza naslove – teme pripravljenih sodelovalnic in posamezne dele gradiv, ki so oziroma bodo uporabljena na srečanjih.

Na tretji in četrti strani – *Povezave in eGradiva* – sem pripravila nabor uporabnih spletnih povezav za starše in učence. Povezave, zbrane na tretji strani, usmerjajo obiskovalca na spletne strani, ki so uporabne za pridobivanje različnih uporabnih splošnih informacij. Na četrti strani *eGradiva* pa so zbrane povezave na specializirane spletne strani, kjer so pripravljena kakovostna prosto dostopna e-gradiva z različnih predmetnih področij, s pomočjo katerih se učenci lahko s pomočjo računalnika učijo učne vsebine.

Peta stran – *Uporabno branje* – je stran, kjer nizam naslove različne literature od zelo strokovne do take preproste, lahko berljive in poljudne, za katero verjamem, da bo staršem v pomoč pri

učno-vzgojnih zadregah. Na njej so tudi povezave na aktualne članke in posnetke s področja vzgoje in učenja. *Blog* je šesta stran, na njej pa zapisujem svoja razmišljanja, predloge, ideje in dileme, s katerimi se srečujem in jih želim deliti s starši ter jih na takšen način seznanjati s teorijo in prakso pri učenju ter vzgoji. Stran je nadomestila forum, ki žal ni zaživel, zato sem se odločila, da ga nadomestim z blogom. Tudi blog je tako kot forum oblika spletnega zapisa, ki omogoča sodelovanje in komentiranje, ne zahteva pa posebnega članstva, kot je to pri forumu, za kar sem ugotovila, da zna biti ovira za sodelovanje. Starši se praviloma ne želijo izpostavljati.

Za razliko od drugih delov spletne strani SOS z blogom starše nagovarjam bolj osebno. Ob tem zavestno razgaljam sebe ne le na strokovnem, ampak tudi na osebnem nivoju, in sicer z namenom, da pridobim njihovo zaupanje in vzpostavim enakovreden – partnerski odnos, ki omogoča konstruktivno sodelovanje. Pišem o aktualnih učno-vzgojnih vsebinah, o katerih se dnevno govori v šoli, doma in v družbi, pogosto pa ni pravega prostora in časa, da bi se o tem res pogovorili na skupnih srečanjih. Za zdaj v blogu za razvrščanje zapisov zadošča pet tematskih sklopov: *Bi veljalo razmisliti?, O odnosih, Priročnik za teženje, Otroci morajo vedeti in Vplivi medijev*, dopuščam pa možnost, da se odpre še kakšna.

V času, ko pripravljam ta prispevek, na zapise, žal, še ni komentarjev, vendar verjamem, da starši zapise berejo, saj se je število obiskov spletne strani od uvedbe bloga znatno povečalo. V blok bloga sem namreč dodala možnost RSS Feed, ki omogoča naročanje na vir novic, v tem primeru na novo objavo na blogu. Naročnik na svoj e-naslov prejme sporočilo, da je na blogu nov zapis, kar zainteresiranega uporabnika jasno spodbudi k ogledu in branju.

Na sedmi strani – *Ankete* – je prostor za priložnostne kratke ankete, s pomočjo katerih zbiram povratne informacije o strani ali mnenjih staršev na teme.

Arhiv hrani novice s prve strani, ki niso več aktualne.

ZAKLJUČEK

Odrasli smo zaradi družbenih sprememb izgubili nekoč samoumevno pozicijsko avtoriteto, zato se je moramo naučiti vzpostaviti drugače kot s kaznijo, kot smo bili vajeni. Pridobiti jo moramo s svojo osebnostjo in ravnanjem, pri tem pa bomo najbolj uspešni, če bomo odrasli med seboj kakovostno sodelovali in si pri tem pomagali. Učitelji se vse bolj zavedamo pomena sodelovanja s starši za kakovostno učno-vzgojno delo. Spremenjeni odnosi zahtevajo drugačne pristope in ravnanja, kot smo jih bili vajeni iz lastne edukacije.

Starši od učitelja pričakujejo več in drugačne informacije kot nekoč, pričakujejo tudi strokovno učno-vzgojno pomoč in partnerski odnos, ne zadovoljijo jih skromne informacije o ocenah in vedenju, ampak zahtevajo, da jih dejansko vključimo v učno-vzgojni proces njihovih otrok. Učitelji smo vse uspešnejši pri posredovanju drugačnih informacij od ocen na učnem področju, na vzgojnem področju pa še vedno nismo dovolj avtonomni.

Zavedanje o potrebi po aktivnem sodelovanju in vključevanje staršev v šolski prostor dokazuje tudi Aktiv zveze svetov staršev Slovenije, ki je bil ustanovljen leta 2011. S povezovanjem staršev v zvezo so se zainteresirani starši uspešno povezali v prostovoljno, nepoklicno, nevladno, nestransko, svetovnonazorsko neopredeljeno, neodvisno in neprofitno organizacijo, ki organizirano uresničuje skupne interese staršev in otrok. Aktivno se vključujejo v aktivnosti institucij, povezanih s šolajočo mladino, od zakonodajne do vsebinske problematike. Organiziranje staršev v zvezo jih postavlja v vlogo enakopravnega subjekta v našem vzgojno-izobraževalnem sistemu ter jim omogoča, da lahko konstruktivno sodelujejo z državnimi (ministrstva, zavodi, fakultete za usposabljanje učiteljev) in lokalnimi institucijami (šole, vrtci, občine) ter uveljavljajo svoje interese v šolskem prostoru.

Učiteljem se še ni uspelo povezati v podobno zvezo oziroma zbornico, v kateri bi dobili potrebno strokovno, pa tudi moralno podporo pri prilagajanju novi situaciji in bi organizirano uresničevali svoje poklicne interese, zato se od šole do šole različno odzivamo na nove okoliščine. Skupno nam je, da si na vseh šolah in tudi v drugih vzgojno-izobraževalnih institucijah prizadevamo staršem poleg formalnih oblik sodelovanj ponuditi še drugačne oblike, in sicer v želji, da bi k sodelovanju pritegnili čim večje število staršev in jih usposabljali za sodelovanje s šolo oziroma delo z otroki. Šole za starše zato v takšni ali drugačni obliki na šolah niso več izjema, ampak pravilo.

Literatura

- Cankar Franc, Deutsch Tomi, Sentočnik Sonja, Goriup Jana, Resman Metod (2009) *Šola kot stičišče partnerjev. Sodelovanje šole, družine in lokalnega okolja pri vzgoji in izobraževanju otrok*. Ljubljana: ZRSŠ.
- Čadež Saša (2012) *Sodelovanje Obrodi Sadove – Spletna stran za sodelovanje s starši* Dosegljivo na <http://scadez.weebly.com> (9. 3. 2013).
- Glasser William (1999) *Teorija izbire*. Radovljica: TOP.
- Glasser William (2007) *Nova psihologija osebnih svobode: teorija izbire*. Ljubljana: Luisa.
- Ivanuš Viki (2012) *Ni pravljičnega starševstva, je le garanje*. Dosegljivo na <http://www.tednik.si/ni-pravljičnega-starševstva-je-le-garanje>, 9. 3. 2013.
- Jensen Elsebeth, Jensen Helle (2011) *Dialog s starši*. Ljubljana: Inštitut za sodobno družino. Manami.
- Prgić Jani (2010) *Šolska in vrstniška mediacija: Vse kar morate vedeti o mediaciji v šoli*. Griže: Svetovalno-izobraževalni center MI.
- Pšunder Majda (1998) *Kaj bi učitelji in starši še lahko vedeli?* Ljubljana. ZRSŠ.
- Zveza aktivov svetov staršev Slovenije. *Ustanovna listina, Pravila delovanja*. Dostopno na <http://www.zasss.si/dokumenti>, 9. 3. 2013.